

SZAKDOLGOZAT

Négyesi-Nagy Viktória

2025

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Neveléstudományi Intézet
Gyógypedagógia alapképzési szak
tanulásban akadályozottak pedagógiája - pszichopedagógia szakirány**

**TANULÁSBAN AKADÁLYOTT GYERMEKEK INKLUZÍV NEVELÉSE A
MOZGÁSJAVÍTÓ EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI ÉS MÓDSZERTANI
INTÉZMÉNYBEN**

**Belső konzulens: Gelencsérné Dr. Bakó Márta
egyetemi docens tanszékvezető**

**intézete/tanszéke: Neveléstudományi Intézet
Gyógypedagógiai Tanszék**

Készítette: Négyesi-Nagy Viktória

**Kaposvár
2025**

Tartalom

1.	Bevezetés	4
1.1.	A téma választása indoklása.....	4
1.2.	Probléma felvetése	4
1.3.	Kutatásom célja.....	5
1.4.	Kutatási kérdések	5
2.	Szakirodalmi áttekintés.....	6
3.	Anyag és módszer	16
3.1.	A kutatás eredményeinek bemutatása	16
3.2.	A kutatási kérdések megválaszolása	34
3.3.	Következtetések és javaslatok.....	35
4.	Összegzés.....	37
	Irodalomjegyzék	39
	Ábrajegyzék	41
	Táblázatjegyzék.....	42

1. BEVEZETÉS

1.1. *A témaválasztás indoklása*

A témaválasztásom egyrészt erősen munkahelyi elköteleződésből ered, 2017 óta dolgozom gyógypedagógiai asszisztensként a budapesti Mozgásjavító Általános Iskolában, ahol az eltöltött hat év alatt jó kapcsolatot építettem ki az ott dolgozó gyógypedagógusokkal, de a tanulók élettörténetének az ismerete is arra motivált, hogy a szakdolgozatomat hozzájuk kapcsolódóan készítsem el.

Másrészt a szakdolgozati témaválasztásom szakterületét illetően egyértelműen az befolyásolt, hogy az intézmény az eltelt három tanévben nagy változásokon ment keresztül, miszerint egy profilváltásnak köszönhetően az ép értelmű mozgáskorlátozott gyermekek mellett ezentúl tanulásban akadályozott tanulókat is inkluzív nevelésben részesít.

Már a kezdetektől érdekesnek találtam az átállás kihívásokkal teli mozzanatait. Személyesen figyelhettem meg a pedagógusok változáshoz való rugalmas hozzáállását, az előre gondolkodást, tervezést, azt is, hogyan kezelik a változástól való félelemeiket. Pedagógiai asszisztensként munkám során saját magam tapasztalhattam meg azt is, hogyan valósul meg tanulásban akadályozott gyermekek bevonódása az intézmény aktív hétköznapijaiba.

A gyerekek bizonyos esetekben fejlődésükben

elmaradva, érzelmeikben gátolva, sérülten kerülnek hozzánk, nehezen kezelhetőek, beilleszkedésük, alkalmazkodásuk nehezen fejlődik, pedagógusainkkal karöltve a kis eredményekért is megküzdünk és örülünk neki.

Éppen ezért a szakmai kíváncsiság mellett, személyes érdeklődésem is erre a témára irányult, hogy a gyakorlatban hogyan valósul meg a tanulásban akadályozottak inkluzív nevelése a Mozgásjavítóban.

1.2. *Probléma felvetése*

Szakdolgozatom témájául tanulásban akadályozott, mozgáskorlátozott gyermekek inkluzív oktatását és annak megvalósulásának megfigyelését tűztem ki célomul.

Az intézményben a felső tagozatos osztályokban jellemzően szaktanárok, nem pedig gyógypedagógusok tanítanak, szeretném megfigyelni, hogy a tanuló inkluzív nevelése ez alapján hogyan valósul meg.

Elgondolásom alapján a tanulók néhány iskolai hetének, majd az Őket tanító tanárok egy hetének végig kísérése során képet kaphatunk arról, hogy a mindennapi oktatásban hogyan és milyen órákon tud megvalósulni a tanulásban akadályozott tananyag átadása a számukra.

1.3. Kutatásom célja

Vizsgálatom feltáró jellegű, a tanulásban akadályozott, mozgáskorlátozott gyermekek inkluzív oktatását és annak megvalósulásának megfigyelését tűztem ki célomul a Mozgásjavító Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani intézményben. Az intézményben a felső tagozatos osztályokban jellemzően szaktanárok, nem pedig gyógypedagógusok tanítanak, szeretném megfigyelni, hogy a tanuló inkluzív nevelése ez alapján hogyan valósul meg.

Elgondolásom alapján a tanulók néhány iskolai hetének, majd az Őket tanító tanárok egy hetének végig kísérése során képet kaphatunk arról, hogy a mindennapi oktatásban hogyan és milyen órákon tud megvalósulni a tanulásban akadályozott tananyag átadása a számukra. Mindemellett bízom benne, hogy megismerhetem a pedagógusok személyes véleményét a differenciálás okozta kihívásokról, esetleges nehézségekről. A kapott eredményeket figyelembe véve, következtéseimet levonva remélem, hogy új ismeretekre is szert tehetek.

Célom, hogy átfogó képet kapjak az általam megfigyelt tanulásban akadályozott gyermekek inkluzív nevelésével kapcsolatban az intézményben, valamint feltérképezni, hogy az intézményben dolgozó pedagógusok differenciált oktatásgyakorlata miként valósul meg.

1.4. Kutatási kérdések

Kutatásomban az alábbi kérdésekre keresem a választ:

- Az intézmény szakmai dokumentumaiban hogyan jelenik meg a tanulásban akadályozott gyermekek inkluzív oktatása?
- A felső tagozaton tanító szaktanárok képesek-e a tananyag differenciált oktatására igazodva a tanulók eltérő sajátosságaihoz?
- Milyen módszerekkel végzik a differenciálást?
- Milyen szinten van a tanulásban akadályozott gyermekek tanulási motivációja

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A Mozgásjavító Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény történeti áttekintése

A több mint 100 éves múltra visszatekintő intézményben 200 mozgáskorlátozott gyermek oktatása, nevelése, mozgásfejlesztése, egészségügyi ellátása és gondozása, szakképzése és sérülés specifikus ellátása történik már 3 éves kortól. Szakmai tevékenységeink az óvoda, általános iskola, középiskola intézményegységek munkája által egyrészt egymásra épül, másrészt a kollégiumi ellátás valamennyi korcsoport számára elérhető, mint ahogyan az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmény által támogatott együttnevelés is.

2023. szeptember 1-jén megkezdte működését a Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, melyben a súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulókat fogadják.

Az intézmény a kezdetektől elkötelezett a komplex fejlesztés iránt. A cél: biztosítani a legkorszerűbb sérülés specifikus nevelést-oktatást, a különböző terápiákat, az egész napos mozgásnevelést, gondozást, egészségügyi és kollégiumi ellátást óvodás kortól a középiskola befejezéséig. Pedagógiai céljaink közé tartozik, hogy megteremtsük az esélyegyenlőség alapjait azért, hogy az iskolai tanulmányok adott pontján az integrációra és az önálló életvitelre felkészültek legyenek tanulóink.

A 2010-ben lezárult rekonstrukciót követően a régi és új épületek együttesen alkotják azt a környezetet, amely a teljes körű akadálymentesítés révén valódi XXI. századi körülményeket teremt a mozgáskorlátozott gyermekek neveléséhez, oktatásához és gondozásához. A három, egymással összekapcsolt épületből álló intézmény szaktantermekkel, tornatermekkel és tornaszobákkal, egy 25 méteres, versenyek rendezésére is alkalmas uszodával, tanmedencével és egyéb hidroterápiás egységekkel, színházteremmel, ebédlővel, közösségi térként is funkcionáló kis és nagy „zsibongóval”, tágas belső udvarokkal, valamint 9, egyenként 12 fő fogadására alkalmas apartmannal várja a mozgáskorlátozott tanulókat.

Ezzel megteremtődött a lehetősége annak, hogy az intézmény újabb évtizedekre nyújtson korszerű fejlődési és fejlesztési lehetőséget a mozgáskorlátozott gyermekek és fiatalok számára. (mozgasjavito.hu/bemutakozas/intezmenyi-alapdokumentumok/, 2022)

Az Általános Iskolai Intézményegység

A Mozgásjavító Általános Iskola országos beiskolázású, 8 évfolyamos alapképzést adó intézmény. Jelenleg 17 osztályban átlagosan 150 mozgáskorlátozott és más társuló

fogyatékosokkal élő gyermek tölti napjait falai között. Az iskolában együtt zajlik az általános iskolai kerettanterv szerinti oktatás és a rehabilitáció (mozgásnevelés).

A diákok tanulmányaikat a pedagógiai programban leírt módszerek, feladat-, követelmény- és tevékenység-rendszer alapján végzik.

Az alsó tagozatos tanulók életét az osztálytanító gyógypedagógusok szervezik a napközis nevelőkkel együtt. A szokásos 4 éves alsós évfolyam mellett a 2024/25-ös tanévtől bevezetésre került két, (Előkészítő 1, Előkészítő 2) az iskolai tanulmányokat megelőző, iskolai életmódra felkészítő előkészítő osztály. Barátságos, izléseken díszített és berendezett osztályterekben, 6-12 fős csoportokban történik a tanítás-tanulás folyamata. A felső tagozat két nagy egységre oszlik, specialitása a nyújtott program. Ennek lényege, hogy a szokásos 4 éves mellett megjelenik az 5 éves képzés, amelynek keretében a 4 éves általános iskolai tananyagot az ott tanuló diákok 5 év alatt sajátíthatják el.

A pedagógiai munka célja; elsajátítani a kompetenciafejlesztés alapjain nyugvó alapképességeket, tudást, szemléletet, önismeretet.

El szeretnék érni, hogy a tanulók:

- továbbtanulásra kész diákokká váljanak;
  - képessé váljanak az életkoruknak megfelelő, elvárható önálló döntésekre;
  - ismerjék meg önmagukat, képességeiket;
  - a rehabilitációra fogékony és nyitott partnerekké váljanak;
  - belső motivációjuk alakuljon ki az élethosszig tartó tanulás megalapozására.
- (mozgasjavito.hu/bemutakozas/intezmenyi-alapdokumentumok/, 2022)

A Mozgásjavító Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény inkluzív nevelési szemlélete

Legfontosabb alapelv a gyermekközpontúság, mely a fejlesztés során a sérülésspecifikus adottságokat figyelembe veszi. A komplexitás elve magában foglalja a mozgásfejlesztés, kommunikáció, kognitív fejlesztés, személyiségfejlesztés együttes, egymást erősítő és kiegészítő alkalmazásait. Együttműködés elve: a komplex rehabilitációs és rehabilitációs ellátás érdekében elengedhetetlen a partnerek, illetve a különböző szakemberek együttműködése. A humanista értékrend prioritásának elve alapján, a tanulók megtanítása önmaguk és társaik elfogadására, megismerésére, megértésére. A rugalmasság elvét középpontba helyezve a nevelés-oktatás különböző szinterein a tanulók aktuális szintjéhez igazíthatók az elsajátítandó ismeretek. Az értékelés, önértékelés folyamatára jellemző a pozitívumokra való támaszkodás,

az elért sikerek, eredmények megerősítése. A módszertani megújulás elve szerint a tanulók esélyegyenlősége egyéni bánásmóddal, differenciált foglalkoztatással segíthető elő, melynek igazodnia kell adottságaikhoz, körülményeikhez, és arra kell irányulnia, hogy a tanulók – az egyéni segítség útján – önállóan tudjanak részt venni minden tevékenységben. Alapvető mind pszichés, mind pedig egészségügyi és fizikai szempontból a biztonság és állandóság megteremtésének elve, olyan szeretetteljes és motiváló légkör kialakítása, melyben a tanulók szívesen együttműködnek a pedagógusokkal és más szereplőkkel. A nevelés-oktatás-mozgásfejlesztés, gondozás és az egészségügyi ellátás során érvényesüljön a demokratikus szellemiség elve, felkészítve ezzel a tanulókat a felelős állampolgári szerepre. A tanulók készüljenek fel arra, hogy szabadon kifejezzék véleményüket, önálló döntéseket hozzanak, vállaljanak felelősséget önmagukért, tetteikért és azok következményeiért. Fontos az alapelvek összhangjának erősítése. (mozgasjavito.hu/bemutatkozas/intezmenyi-alapdokumentumok/, 2022)

Integráció és inkluzív nevelés az Intézményben

A Mozgásjavító Intézmény mozgáskorlátozott tanulók számára szegregált intézmény ugyan, azonban nem csak tipikus értelmi fejlődésű mozgáskorlátozott gyermekeket, hanem intellektuális képességzavarral élő gyermeket is fogad a tanulói közé, vagyis egy másik fogyatékoság szemszögéből integrál.

Az inklúzió magyar vonatkozásban a rendszerváltást követően jelentkezett először, mikor az ismeretek áramlása már nem ütközött ideológiai nézetekbe, valamint az 1993. évi LXXIX. Köznevelési törvénynek köszönhetően, igen nagy előrelépés történt.

A fejlett országokban, így Magyarországon is a szegregált oktatásnak vitathatatlan hagyományai vannak, ennek eredményeként hatalmas tudásanyaggal rendelkezünk, mely a sérült emberek szolgálatában áll. Ezzel együtt a gyógypedagógiai nevelés-oktatásnak mindig is célja volt az integráció, a sérült emberek társadalmi beillesztésének megsegítése. (Mesterházi & Szekeres, 2023)

Az oktatási integrációnak köszönhetően, értelmi és / vagy fizikai képességek alapján elkülönített tanulók tanulhatnak együtt tipikus fejlődésű társaikkal, homogén csoportokat létrehozva, optimális fejlődési lehetőséget biztosítva mindannyiójuknak.

Az inkluzív szemlélet igényéig igen hosszú út vezetett, melyet az oktatás, a szakember-képzés alapozott meg, társadalmi hangsúly került az esélyegyenlőségre, a hátrányos helyzetre,

melyeken keresztül az integrációig jutottunk, ahonnan egyenes út vezetett az inkluzív szemléletig. (Vida, 2015)

Inklúzió, azaz befogadó oktatás

Az inklúzió ugyan az integráció szemléletén alapul, de magasabb szintre emeli azt, emiatt mégis különbözik tőle. Míg az integráció az egyén egyfajta beolvasztása egy már meglévő struktúrába, addig az inklúzióál újra átgondolják a tanterv megvalósításának szervezeti kereteit és azokat a feltételeket, amellyel valamennyi tanuló haladását tudják biztosítani. (Csányi, 2000)

Az inklúzió pedagógia tudományában világszerte alkalmazott oktatási formává alakult, mely biztosítja, hogy minden egyes tanuló befogadó szemléletű közösséghez tartozzon. Rendkívüli fontosságú mérföldkövé vált az oktatás területén, amely lehetőséget ad, hogy a gyermekek megkülönböztető címkézés nélkül közösen tanulhassanak társaikkal, figyelembe véve igényeiket, korlátaikat. (Krausz, 2022)

Az inkluzív pedagógiai szemléletű iskola

Elgondolásom szerint az inkluzív iskola attól is jó, hogy amellett, hogy segít leküzdeni a sajátos nevelési igényű tanulóknak az eléjük gördülő akadályokat, fejleszti tanulási késégeit, önállóságra neveli őket és a tipikus fejlődésű tanulók számára is előnyös helyzetet teremthet. Fejleszti a szociális érzéküket, érzékenyít, befogadóbb, empátikusabb személyiséggé válhatnak általa.

Az inkluzív iskola arra törekszik, hogy újra átgondolja a tanterv megvalósításának szervezeti kereteit és feltételeit azért, hogy valamennyi tanuló haladását biztosítani tudja. (Bánfalvy, 2009)

Az inkluzív iskolában valamennyi diák olyan oktatásban részesül, amely egyéni szükségleteihez alkalmazkodik, beleértve azokat a diákokat is, akik nem tekinthetők speciális nevelési igényű tanulóknak. (Dr. Forray R. & Dr. Varga, 2011)

Az inklúzió fogalmának legkiterjedtebb értelmezése, meghatározásai az inklúziós indexben található, mely szerint az inklúzió az alábbi tényezőket jelenti. (Booth & Ainscow, 2011)

Booth és Ainscow (2011) felosztása a következő:

Az inkluzív értékeket átültetjük a gyakorlatba, tettekre váltjuk

Minden életet és halált azonos értékűnek tekintünk

Mindenkinek segítünk abban, hogy ne érezze magát kívülállónak

Fokozzuk a gyermekek és a felnőttek részvételét a tanulásban, a tanításban, az emberi kapcsolatokban és a helyi iskolák közösségeiben

Csökkentjük a kirekesztést, a diszkriminációt, a tanulás és részvétel akadályait

A kultúrákat, irányelveket és gyakorlatokat oly módon strukturáljuk át, hogy a sokszínűsége az egyenlőség elve szerint reagáljanak

Összhangba hozzuk az oktatást a helyi és globális valósággal

Megtanuljuk, hogy ha csak néhány gyermek számára is, de csökkentjük az akadályokat, az hogyan válik sok gyermek javára

A gyermekek közötti és a felnőttek közötti különbségeket a tanulás erőforrásainak tekintjük

Elfogadjuk, hogy a gyermekeknek joguk van magas színvonalú oktatáshoz saját lakóhelyük közelében

Az iskolafejlesztést úgy hajtjuk végre, hogy nemcsak a gyermekek, hanem a munkatársak és a szülők/ gondviselők érdekeit és véleményét is figyelembe vesszük

Egyaránt hangsúlyt fektetünk az iskolai közösségfejlesztésre, az értékekre és az elért eredményekre

Ápoljuk az iskolák és a környező közösségek közötti kapcsolatokat

Felismerjük, hogy az inklúzió az oktatásban a társadalmi inklúzióknak csupán egy aspektusa.

Számomra az inkluzív pedagógia egy fontos aspektusa az is, hogy legyünk nyitottak, szeressük ezeket a gyermekeket, ha úgy érezzük nincs meg bennünk az ehhez szükséges szemlélet, ne hátráljunk meg, gyakorlati úton, tapasztalással mélyíthetjük hozzájuk való viszonyunkat. Ahogy ezt Erich Fromm nagyon jól megfogalmazta pszichológiai művében, „Aki nem tud semmit, nem szeret semmit!” (Fromm, 2020, old.: 5)

Az enyhe intellektuális képességzavarral élő gyermekek oktatásában alkalmazott eljárások

Számtalan szakirodalom, de az iskolai munkám folyamán szerzett saját tapasztalatom is azt támasztja alá, hogy sok esetben az enyhe fokú intellektuális képességzavarra utaló tünetek az iskolába lépéskor jelentkeznek kiugróan, addig sem a szülőnek, sem az óvoda pedagógusnak nem tűnik fel a képességekben mutatkozó elmaradás. A mentális elmaradás megállapítása, vagy kizárása felelősségteljes szakmai feladat, melyet szakértő bizottság állapít meg, az iskola pedig folyamatosan figyelemmel kíséri a szakvéleménnyel rendelkező tanuló mindennapjait és megteremti részére a tanuláshoz szükséges leg optimálisabb feltételeket.

Az enyhe fokú intellektuális képességzavar az enyhe értelmi fogyatékoság fogalma helyett használatos a legmodernebb terminológia szerint. Az enyhe értelmi fogyatékoság (enyhe fokú intellektuális képességzavar) az általános iskolai gyenge teljesítménnyel együtt a tanulási akadályozottság csoportjába tartozik, mely a tanulási nehézséggel együtt alkotja a tanulási korlátok körét. (Gál, 2000)

Az enyhe intellektuális képességzavarral élő gyermekek - tanulásban akadályozott - tanulók neveléséhez szükséges feltételek:

- A fogyatékoság típusának és súlyosságának megfelelő gyógypedagógiai tanár/terapeuta foglalkoztatása

- Speciális tanterv, tankönyv és más segédletek

- A szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások biztosítása.

1-4. évfolyam: Ebben a szakaszban a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások, terápiák alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosulnia a pedagógiai folyamat korrekciós, kompenzáló jellegének. E két szakaszban nagyobb hangsúlyt kap a tanulási, magatartási és viselkedési szokások következetes kialakítása és megerősítése.

5-8. évfolyam: Ebben a szakaszban a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység. A tanítás-tanulás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően, differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is.

9-10. évfolyam: A cél elsősorban az ismeretek megerősítése, szintetizálása, a tudáselemek rendszerbe illesztése, alkalmazása, a pályaorientáció, az önálló életvezetési technikák tudatos gyakorlása. A tanulók eltérő képességprofilja, iskolai életének különbözősége, egyéni fejleszthetőségi prognózisa esetén is kiemelt cél, hogy a tanulók a speciális szakiskola, - vagy az integrált keretek között történő - nevelés, oktatás során elsajátítsák azokat az ismereteket és készségeket, amelyek az önálló életvitelhez, a munkaerőpiacra történő belépéshez és megmaradáshoz elengedhetetlenül szükségesek. (Schmehl, 2008)

Tanulásmódszertan az inkluzív nevelésben

Ahogy korábban is kitértem rá, az enyhe intellektuális képességzavar sok esetben először iskolai tanulási helyzetekben jelentkezik, összefüggésben az alapképességek eltérő, lelassult fejlődésével. Így a tanulási sajátosságok szinte valamennyi tantárgyban generalizáltan, átfogóan és tartósan jelentkeznek. Különösen jellemző a kognitív funkciók, valamint a beszéd lassúbb fejlődése; a diszpraxiás (helytelen vagy kialakulatlan testséma, koordinálatlan mozgás eszközhasználatban) tünetek megjelenése; a figyelem-összpontosítás, a téri tájékozódás és a finommotorika nehézségei; a lassú feladatvégzés; a gyakori hibázás; az érdeklődés hiánya a kultúrtechnikák elsajátításával kapcsolatban és a viselkedési problémákban megmutatkozó szociális tanulás nehézségei. Ezek egyénenként változó mértékben és mindig egyedi kombinációban jelennek meg; a tanulási képesség különböző mértékű fejlődési zavarát mutatják, és akadályozzák az iskolai tanulás eredményességét.

Az iskoláskorú gyerekeknek nehézségeik vannak a kultúrtechnikák (pl. olvasás, írás, számolás, órahasználat, pénzhasználat) elsajátításában. Az absztrakt gondolkodás és a tervezés akadályozott, a gondolkodás inkább konkrét. Ez a konkrét (tárgyhoz kötött vagy képi szintű) gondolkodásmód befolyással van a feladatok megértésére az elsajátítás folyamatában és a visszacsatolás fázisában egyaránt. A szociális dimenzióban azt tapasztaljuk, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kommunikációja, beszéde és az általuk használt nyelv konkrétabb és éretlenebb, mint a hasonló életkorú társaiké. A gyermeknek nehézségei lehetnek a szociális jelzések megértésével, a játékszabályok betartásával, a barátságok kialakításával és fenntartásával. Az érzelem- és viselkedésszabályozás is nehezített. A praktikus dimenzióban, az öngondoskodásban az általános iskolás korú tanulók életkoruknak megfelelően funkcionálhatnak. Serdülőkorban segítséget igényelnek a komplexebb mindennapos tevékenységekhez, mint pl. bevásárlás, főzés, pénzügyek.

Az enyhe intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében a minél korábban megkezdett, hosszantartó, rendszeres és intenzív gyógypedagógiai fejlesztés és terápia, a tanulási képesség szintjéhez igazodó tanulási módszerek folyamatos alkalmazása, a tanulási motiváció megfelelő fejlesztése, valamint a stigmatizációs hatások (eredménytelenség a tanulásban, kisebbségi érzés kialakulása, csúfolódás stb.) megelőzése/kompenzálása a fő feladat. A tanulási képesség fejlesztéséhez a pedagógiai, gyógypedagógiai eszközök alkalmazása mellett szükséges a környezeti, szociális feltételek javítása is.

Az enyhe fokú intellektuális képességzavaros gyermekek/tanulók képességszintje a megközelítően azonos életkorú tanulócsoportokban sem homogén.

Az enyhe intellektuális képességzavarhoz sok esetben társul más fogyatékosági típus is:

hallássérülés,

látássérülés,

mozgáskorlátozottság,

autizmus spektrumzavar.

Mindezek befolyásolják az ellátási szükségletet, a taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előrejelzéseket. (Sajátos nevelési igényű tanulók oktatási irányelve)

SNI-s tanulók és az IKT eszközök

Pedagógiai asszisztensként a feladataim közé tartozik, hogy a tanórai foglalkozások előtt előkészítsem a szükséges technológiai eszközöket a gyermekek igényeinek és a foglalkozás típusának megfelelően. Ezek a teendők mára már mindennapossá váltak, mondhatni alig-alig maradt olyan nap, vagy olyan tanóra amikor ne használnánk valamilyen tanítást, vagy tanulást megsegítő eszközt. Az IKT eszközök jelenléte véleményem szerint a közoktatásban mára szinte alapvető feltételévé vált a tudásátadásnak, tanulói folyamatoknak.

Így teljes mértékben egyet kell értek Varga és Dávid kiadványában tett célkitűzéseivel, melyben olyan speciális ismereteket nyújtanak az SNI-s tanulók oktatásához, a tanulásszervezéshez, amelyek segítik a tudás menedzselését, a sérülés specifikus oktatáshoz szükséges eszközök használatát, a korszerű tanulási környezet kialakítását, (Estefánné Varga & Dávid, 2013) hiszen a korszerű tanulási környezet és az IKT eszközök jelenléte az inkluzív nevelésben, korunkban alapvető.

Az IKT technológiák alkalmazásának célja, az SNI-s tanulóknál pedagógiaileg segíti a sérülés specifikus tanulók ismeretelsajátítását és a korszerű tanulásszervezést. Kiemelt kompetencia a sérült személyek oktatását támogató eszközrendszer megismerése, annak adekvát használata.

A digitális eszközök használata a sajátos nevelési igényű tanulóknál történhet tantárgyi ismeretek bővítése, rendszerezése, ellenőrzése céljából és az eszközök készség szintű alkalmazásának fejlesztése céljából is.

Az IKT-val támogatott mérési, értékelési formák alkalmazása attól jó, hogy a tanár és tanuló számára azonnali, egyénre szabott visszajelzést tesz lehetővé, támogatja a tanulók egyéni tanulási stratégiáinak kialakítását, illetve elősegíti a tanulók aktivitásának optimális kibontakozását, a digitális kultúra elterjedését. (Estefánné Varga & Dávid, 2013)

A különböző technológiák mellett fontosnak tartom, hogy a pedagógusok vagy akár a tanulók életkoruknak és képességeiknek megfelelően megismerjék az eszközök karbantartásának és helyes használatának módját is, tisztában legyenek annak nem csak a tanulásban és a tanulás megsegítésében bizonyított értékével, de anyagi értelemben is megbecsüljék azt, óvják, vigyázzanak rá, valamint tisztában legyenek a szükséges balesetvédelmi intézkedésekkel. Ehhez megfelelő segédanyagra bukkantam a pedagógusok számára, akik az ebben szerzett tudást és tapasztalatot megoszthatják tanulóikkal. (Németh, 2008) Osztom azt a nézetet, hogy nehéz lépést tartani a technikával, mert ezek az eszközök olyan gyorsan fejlődnek, hogy nincs meg az iskoláknak az anyagi feltétele ahhoz, hogy ezzel lépést tudjanak tartani. (Németh, 2008). A Mozgásjavító Iskola ebből a szempontból is előre tekintő pedagógiai nézeteket gyakorol, sokat tesznek az iskola digitális transzformációjának érdekében. Csatlakoztak a Digitális Témahét programhoz is, amelyben projektjeikkel pályázatokon is szerepelnek, melynek alapvető része, hogy a tanulók különböző IKT eszközökkel és használatukkal ismerkedjenek.

Többségi pedagógusok és a differenciálás

Sok esetben tapasztaltam munkám során, hogy a többségi pedagógusoknak a differenciálás hatékony megvalósítása az SNI széles spektrumán elhelyezkedő tanulók részére mennyire kihívásokkal teli feladat. A személyre szabott tanulási feltételek megteremtése mégsem tekinthető minden esetben általánosnak, sokszor előfordul, hogy a pedagógus túlterheltnak érzi magát ha differenciálnia kell, vagy nem érzi magát eléggé képzettnek ehhez a feladathoz, vagy csak egyszerűen nem rendelkezik a hozzá szükséges pedagógiai szemlélettel.

A szakirodalmakat elemezve és saját tapasztalataimat is egybe vetve mégis arra a következtetésre jutottam, hogy jól beépült a pedagógiai köztudatba és mára már rutinfeladattá vált. Egyetértek Csányi Yvonne azon gondolatával, hogy a differenciáló szemlélet mellett a fogadó pedagógusnak a fogyatékosági típussal kapcsolatos teendőkre vonatkozó főbb ismeretekre is szüksége lenne, ezzel is elősegítve a nehézségek, a kudarcélmény elkerülését. (Csányi, 2000) Vizsgálódásaim arra is rámutattak, hogy számos módszertani kiadvány is segíti már a pedagógusok differenciáláshoz szükséges munkáját. (Perlusz, 2020)

Tanulmányaim alatt én magam is szembesültem a differenciálási stratégiák széles választékával, és megállapítottam, hogy ami az egyik pedagógusnak nagyon könnyű, az a másiknak igencsak terhes lehet, mindenkinek meg kell találnia azt a módszert, amit jónak ítél és megfelel a tanulási stílusának. (Heacox, 2006)

A differenciálás alapelvei

Mivel a tanulók előzetes tudásban, érdeklődésben és számos egyéb tényezőben különböznek egymástól, a leghomogénebb tanulócsoport is egymástól sok tekintetben különböző egyénekből áll. A tanulási folyamat csak abban az esetben lehet sikeres, ha a tanítás során alkalmazkodunk ehhez. A személyre szabott tanulás feltételeinek megteremtésére a differenciált oktatási módszerek alkalmazásával lehet megfelelően reagálni. A differenciálás a tanítási módszerek és a tanulás szervezés olyan formáit és kombinációit jelöli, amelyek lehetővé teszik, hogy az egy osztályban tanuló, de eltérő oktatási szükséglettel, eltérő képességekkel, eltérő teljesítménnyel és érdeklődéssel rendelkező tanulók azonos oktatási célok mellett ugyanazokat az alapvető ismereteket, fogalmakat és készségeket sajátítsák el.

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Kutatás típusa: A kutatási kérdéseimre a válaszok összegyűjtésére kvalitatív kutatást választottam primer és szekunder kutatási módszerekkel.

Szekunder kutatási módszerek: dokumentumelemzés.

Kutatásomat a szekunder adatok begyűjtésével, dokumentumelemzésekkel kezdtem, mert az intézmény szakmai dokumentumaiból nyerhettem ki azokat a fontos adatokat, amelyek szükségesek voltak kérdéseim megválaszolására.

A primer kutatási módszerek: megkérdezés, megfigyelés.

Kvantitatív kutatási módszerek : Kérdőíves megkérdezés

A dolgozatomban a megkérdezést, a megfigyelést tartottam megfelelőnek, annak érdekében, hogy megtudjam azokra a kutatási kérdéseimre a választ amik a differenciálás módszereivel és az inkluzív oktatással kapcsolatosak, továbbá kérdőívet mivel úgy gondolom, ez lesz a legjobb kutatási módszer, hisz kérdéseimre azok a tanárok válaszolnak, akik a leg érintettebbek és a legkompetensebbek a témában.

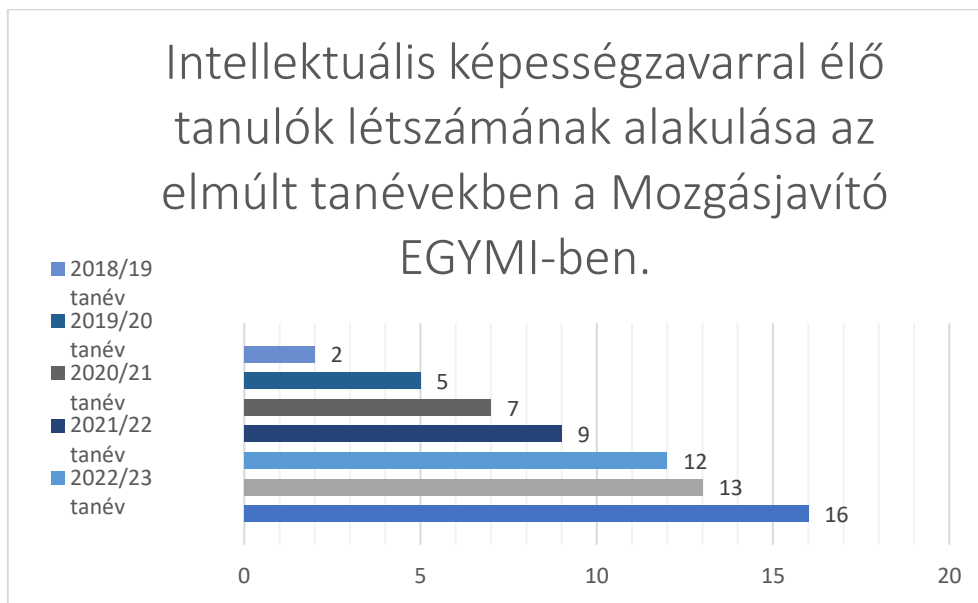
Kutatásom kérdéseit a budapesti Mozsásjavító Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani intézményben dolgozó többségi pedagógusokra szerettem volna vonatkoztatni, így közülük választottam ki a pedagógusokat és a diákokat, akiket végül felkértem részvételre a kutatásomhoz. Továbbá hogy tágabb képet kapjak, készítettem egy kérdőívet, melyben véletlenül kiválasztott többségi pedagógusokat kérdeztem a differenciálási ismereteikről és gyakorlataikról.

3.1. A kutatás eredményeinek bemutatása

Kutatásomat a Mozsásjavító Egységes Gyógypedagógiai intézmény alapidokumentumának elemzésével kezdtem, melyből az inkluzív nevelés megvalósulásának mikéntjeit kívántam megtalálni. Az iskola értékrendjét tekintve emberközpontú, a másság elfogadásán alapuló humanista értékekkel rendelkezik. Tanulóikat nem érheti semmilyen hátrányos megkülönböztetés.

Az általános iskolában tanuló, intellektuális képességgavarral élő tanulók létszáma az utóbbi években a táblázatban leírt adatok szerint alakult. (1. ábra) Az adatokat az intézmény belső használatra készült statisztikai összefoglalójából gyűjtöttem ki.

1. ábra
Intellektuális képességgavarral élő tanulók létszámának alakulása

Fontosnak találom megjegyezni azt is, hogy a 2020-2021-es tanévig felvett diákok közül egy sem érkezett intellektuális képességgavar diagnózisával, mindannyian tanév közben, szülők és a gyógypedagógus tanítók kezdeményezésre végzett szakértői vizsgálat alapján kapták meg a diagnózisukat, miután az enyhe fokú intellektuális képességgavarra utaló tünetek az iskolába lépést követően felszínre kerültek. A 2020-2021-es tanév volt az első olyan év, mikor az intézményben végbemenő arculatváltásnak köszönhetően, már meglévő intellektuális képességgavar diagnózisával is érkezettek, érkeztek az első tanulók az általános iskolába. Az arculatváltás okán vált szükségessé, hogy az intézmény Pedagógiai programjába bekerüljenek az inkluzív nevelés formái, súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulók esetében.

Az iskola Szervezeti és Működési szabályzata alapjául szolgáló jogszabályok köre:

Törvények:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény;

Rendeletek:

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelete a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról;

- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról; (mozgassjavito.hu/bemutatkozas/intezmenyi-alapdokumentumok/, 2022)

A közoktatási törvény a fogyatékossgal élő tanulók testi, érzékszervi, enyhe vagy közép súlyos értelmi, beszéd- és más fogyatékos csoportját különbözteti meg. Az utóbbiba a törvény az átható fejlődési zavarral küzdő, valamint a pszichés fejlődés egyéb zavara miatt részképesség- és iskolai teljesítményzavarral küzdő, ennek következtében fejlődésében és a tanulási folyamatban tartósan akadályozott tanulókat sorolja. (Oktatási Jogok Biztosának hivatala, 2025)

Az intézmény pedagógiai programjában az inkluzív nevelés formái súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulóik esetében az alábbiak szerint jelennek meg

Tanulóiknak készségeiknek megfelelően választási lehetőséget kínálnak az ellátás különböző szinterei között, melynek lehetősége az együttnevelés az általános iskolai csoportokban, vagy dönthetnek amellet is, hogy külön csoportokban vesznek részt fejlesztésben.

Minden esetben az önállóság minél magasabb fokának kialakítását és a szociális kompetenciák fejlesztését szem előtt tartva és a legmagasabb szinten biztosítva az eredményességet a reális következő szakasz megválasztásában.

Az egyéni képességek pozitívumainak korai felismerése, megerősítése, a kiemelkedő képességek célirányos fejlesztésének megvalósítása tehetség gondozással.

Minden képzési szinten feladatuknak tekintik az intézmény szakemberei a tanulók adottságainak, készségeinek, képességeinek, speciális szükségleteinek megfelelően adaptálják a tananyagot, a különböző módszereket, eljárásokat.

Az intézmény kiemelt hangsúlyt fektet a kulcskompetenciák fejlesztésére a NAT alapján.

A tanulók számára minden életkorban biztosítják annak lehetőségét, hogy adottságaikat képességeiket a tantárgyak elsajátításában, sportban, művészetekben a tanórákon kívüli tevékenységekben fejleszthessék és bemutathassák.

Kollaboratív pedagógiai módszerek, eszközök alkalmazása a majdani sikeres élethez leginkább szükséges kompetenciák kialakításához.

A digitális pedagógia módszereinek alkalmazása , melyek az élethosszig tartó tanulás lehetőségét és a munkaerőpiaci elvárásoknak való megfelelést segítik elő a digitális kompetenciák fejlesztésével különösen a matematika, természettudományok, informatika területén. Legfontosabb céljuk közé tartozik ezen kompetenciák fejlesztése annak érdekében, hogy tudásuk megfeleljen a 21. századi elvárásoknak, növelve munkaerőpiaci esélyeiket.

Projektpedagógiai módszerek alkalmazásával a gyermekek egészségügyi és mozgásállapotához igazodva, figyelembe véve képesség- és készségstruktúrájukat iskolai projektnapok és témahetek valósulnak meg.

Egésznapos mozgásneveléssel a mozgásszervrendszer működésének optimális szintre emelését célozzák meg, az életkornak, az állapotnak a személyiség sajátosságainak megfelelő legmagasabb szintű mozgásos alkalmazkodókészség kialakításához.

Területei a diagnosztika, fizioterápia, különböző terápiás eljárások, ergoterápia és az önálló életvezetésre való felkészítés.

Tágabb értelemben vett kommunikációs fejlesztéssel szolgálják a társadalmi integráció előkészítését, az önrendelkezés, az önállóság kialakítását, a társadalmi szerepek gyakorlásának lehetőségét. A kommunikációs képességek fejlesztése magában foglalja a kommunikáció minden területét, de emellett az egyéni igényeknek megfelelően kiegészül egyéb terápiás módszerek, eljárások alkalmazásával.

A KórházSuli Alapítvánnyal közreműködve létrehozott szakmai műhely keretében az intézmény az egyéni munkarendben tanulók, illetve az egy-egy betegség, műtét miatt az iskolai oktatásból huzamosabb ideig kimaradó tanulók támogatására új megoldási módokat dolgozott ki.

A műhely célja a tanulók visszailleszkedését, társadalmi integrációját előkészíteni, a távollét idejét a lehető legrövidebb időszakra csökkenteni. Az együttműködést támogatja, hogy az intézmény ingatlanhasználati megállapodás keretében a működéshez helyszínt biztosít az intézményben a KórházSuli Alapítvány számára.

Megfigyelt tanulók bemutatása

Vizsgálataimat a 2024/2025-ös tanévben kezdtem elvégezni, négy egybefüggő tanítási héten át, olyan enyhe intellektuális képességzavarral és más társuló mozgásszervi fogyatékossgal élő, sajátos nevelési igényű, különleges bánásmódot, kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal akik a iskolában inkluzív nevelésben részesülnek, de a felső tagozaton tantárgyaikat már nem gyógypedagógusok, hanem többségi pedagógusok, szaktanárok tanítják. Megfigyelésem fókuszába két hetedik osztályos, enyhe intellektuális képességzavarral és más társuló fogyatékossgal élő tanuló és az őket tanító többségi pedagógusok kerültek, mert úgy gondoltam az Ő vizsgálatuk eredményre vezető lehet a kutatásomra tekintettel. Mindkét tanuló régóta az iskola diákja, ismerem Őket, jó kapcsolatot ápolok velük, valamint az őket tanító

tanárokkal is jó munkakapcsolatot ápolok, tapasztalt, nagy szakmai tudással rendelkező pedagógusok.

A vizsgálatban résztvevő diákok szüleitől/gondviselőitől a vizsgálatot megelőzően írásos beleegyező nyilatkozatot kértem. Négy tanulóhoz juttattam el a nyilatkozatot ebből egy nem egyezett bele a vizsgálatba, egy tanuló pedig hosszan elnyúló betegségbe esett a vizsgálat ideje alatt, ezért visszaléptek, így az Ő addigi vizsgálati eredményeit nem veszem figyelembe. Ezek alapján 2 fő vett részt a vizsgálatban.

Életkorukat tekintve mindketten az átlagos 7. évfolyamos életkori eloszlásnál idősebb tanulók, amelyből egyikőjük átlagostól való életkori eloszlása kimagasló.

Mind a két tanulónak nagyon különböző a tudásszintje, az érdeklődésükre, motivációja és más tényezőkben is nagyon különböznek egymástól. A két tanuló közül egyikük rendezett családi háttérrel, megfelelő szociális helyzettel rendelkezik, míg a másik tanuló államigondozásba vett gyermekotthonban élő gyermek, így az ő iskolai hatékonyságát szociális háttérkörülményei is nehezítik

A vizsgálat elején a szakértői bizottság által kiadott szakvéleményekből kigyűjtöttem a tanulók pontos diagnózisát és a társuló diagnózisokat és a mindennapi életben való boldogulásukhoz szükséges segédeszközeiket, javasolt mentesítéseiket és könnyítéseiket, fejlesztéseiket.

Diagnózisaik, BNO

- Enyhe intellektuális képességzavar (F70) 2 fő
- Pelizaeus – Merzbacher leukodystrophia (E75.2) 1 fő
- Tetraparesis spastica (G80.1) 1 fő

Segédeszközeik

- AFO (ankle- foot orthosis) személyre szabott lábstabilizáló sín, amely megakadályozza, hogy a boka mégjobban befelé forduljon.1 fő
- szemüveg: 1 fő
- személyre szabott gyógycipő: 1 fő
- Aktív kerekesszék: 2 fő

Az aktív kerekesszék használatával az eszköz használója képes önálló és aktív életet folytatni, a többi kerekesszékhez képest nagy előnye, hogy könnyű vele manőverezni, rendkívül könnyű, nagyon gördülékeny, könnyedén leküzdhetők vele az akadályok, alkalmas sportolási és más fizikai tevékenység végzésére is.

Segédeszközök, könnyítések igénybevétele a tanórákon

Mind a két tanuló igénybe vesz segédeszközt a tanórákon, írásbeli beszámolók, házi feladat elkészítése és dolgozatok alkalmával is számítógépet, laptopot, tabletet használnak, melyet részben a szülő/ gondviselő, részben pedig az iskola biztosít számukra, valamint a kétkezes manipulációt igénylő tantárgyrészek értékelése és minősítése alól mindketten felmentésben részesülnek a szakértői javaslatuk alapján. A tanórákon hosszabb felkészülési időt kapnak a számonkérések alkalmával, az írásbeli számonkérést pedig szóbelivel válthatják ki, ha arra van igényük. Állandóan részt vesz az órákon gyógypedagógiai asszisztens is, aki személyes igényeiknek megfelelően támogatja az órai előrehaladásukat, segíti őket a tanórára való technikai előkészületekben, testtartásuk pozicionálásában, szükség szerint segíti őket a feladatok értelmezésében, szem előtt tartva az iskola egyik fő alapelvét, az önállóságra való nevelésre tett törekvéseit.

Tanórai megfigyelésem tapasztalatai a tanulók fejlődésére vonatkozóan

A megfigyelésem középpontjában a tanuló állt, tanuló-pedagógus viszonylatban tanórai tevékenységben. A megfigyelésem eredményeül szolgált, táblázatba gyűjtött adatok (1. táblázat) leképezik a többségi pedagógusok által tartott órák és a gyógypedagógus által tartott matematika órán tanúsított tanórai hozzáállásukat egyaránt.

*1. táblázat
Diákok tanórai megfigyelése*

	Tanuló I.	Tanuló II.
Figyelme	rendszeres, kitartó	hullámzó, kevésbé tartós
Megértése, felfogása	lassú, bizonytalan	gyors, de felszínes
Emlékezete	nehezen jegyez meg	értelmesen jegyez meg
Megfigyelőképessége	erősen irányításra szorul	erősen irányításra szorul
Gondolkodása	irányítással problémamegoldásra képes	önálló problémamegoldásra képes
Tanulás módja	nehezen, kevés eredménnyel tanul	nehezen, eredményesen tanul
Kifejezőkészsége	fejlett	világos
Munkatempója	lassú	lassú
Tanórai munkához való hozzáállása	készséges, törekvő	néha ellenszegül, hangulata változó
Fegyelmezettsége	tisztelettudó, fegyelmezett	néha fegyelmezetlen, rendbontó
Akarati vonások	kitartó	szorgalma hullámzó
Érdeklődése	felkelthető, de könnyen leragad egy-egy számára érdekes témánál,	felkelthető, hullámzó
Reagálása büntetésre, jutalmazásra	tartósan érinti	kissé érzéketlen, rövidtávon hatékony

A megfigyelésem szempontjait a tanulók osztályfőnöke és által minden félévben elkészített jellemzése alapján állítottam össze és a kapott eredményeimet ahhoz viszonyítottam.

Az előző féléves teljesítmény értékelés alapján önmagukhoz mérve nem ment végbe észlelhető változás sem pozitív, sem negatív irányba. Szorgalmukat, magatartásuk, tanulmányi hozzáállásuk tekintetében nem történt eltérés.

A tanulók tanulmányi sikerességét elősegítő tényezők

Megfigyeléseimet matematika órán végeztem, ami a vizsgált tanulóim egyetlen olyan tantárgya, ahol a tanulási folyamat támogatása fejlesztési terv és a tanulásban akadályozottak tanmenete alapján, egyéni fejlődési ütemnek megfelelően gyógypedagógiai fejlesztésben történik. A vizsgált tanulók minden más tantárgyból osztálytársaikkal megegyező ütemben, a hagyományos tanmenet szerint tanulnak.

A matematika órán a tanulók számológépet, laptopot, számegeyenest, nagy méretben jól láthatóan előre nyomtatott feladatlapokat, tanuló-táblát használhatnak segítségül, ezek használatát egyéni képességeiket, illetve a szakértői véleményeiket figyelembe véve a gyógypedagógus határozza meg. A tanórákon részt vesz gyógypedagógiai asszisztens is, aki a gyermekek segítségére van testhelyzetük pozicionálásában és a taneszközök használatában. A tanulók egyéni képességeinek figyelembe vétele mellett a tananyag átadása differenciáltan, egyénre szabottan történik.

A tanórai fejlesztési terv céljai

- Olyan szintű ismeretek átadása a cél, melyek elősegítik a mindennapi életben előforduló matematikai műveletek önálló elvégzését.
- Jártasság elsajátítása alapszintű matematikai műveletek végzésében.
- Pozitív viszonyulás kialakítása a számok világához.
- Az analógiás gondolkodás és elvonatkoztatás elősegítése tárgyi tevékenységekkel.

A képességek fejlesztése a mindennapi tanórai feladatok része. Szorongás oldással, motivációval, játékos feladatokkal, „az érzékelés, észlelés, figyelem”, emlékezet, beszéd fejlesztésének útján valósulnak meg.

Számonkéréskor a diákok eldönthetik, hogy tudásukról írásban, vagy szóban adnak számot, a gyógypedagógus rávezetéssel, kérdésfeltevéssel segíti válaszadásukat. (2. ábra)

2. ábra
Matematika témazáró dolgozat

Milyen szinten van a tanulásban akadályozott gyermekek tanulási motivációja?

Az általam vizsgált intellektuális képességzavarral élő gyermekek tanulásmotivációja megfigyeléseim alapján gyenge, vagy igen gyenge, melyet számtalan tényező befolyásol, ezek közül leginkább fontosnak találok kiemelni a stabil családi háttérkörülmények meglétét, vagy épp annak hiányát. A legjelentősebb szerepe talán ennek mutatkozott a diákok iskolai motivációjában. Számomra beszélgetéseink alapján kiugróan érzékelhető volt a különbség az államigondozott gyermek és a rendezett stabil családi körülmények között élő tanuló iskolai teljesítménye között.

Az állami gondozott gyermekkel folytatott beszélgetésem alapján azt tapasztalom, önmaguk megítélése összefügg az Őket tanító pedagógusok nevelő, gondviselő szerepet betöltő személyek által korábban kapott megítéléssel, ezen pedig a jelenlegi tanárai kedvező attitűdje, azok személyisége, nyitottsága, elfogadása, a támogató környezet megteremtése sem tud javítani, ha már kialakult egy előzetes mélyen gyökerező rossz tapasztalat. Emiatt jövőképe még kialakulatlan, a pályaválasztás közeledtével még elképzelése sincs arról, milyen formában folytatja tanulmányait, vagy folytatja-e egyáltalán, nincsenek céljai sem ezzel kapcsolatban amit elszeretne érni. Szabadidejét a legszívesebben internetböngészéssel tölti, legtöbbször a közösségimédia tartalmakat, videókat néz.

A rendezett családi háttérrel rendelkező tanuló motivációja kicsit erősebb, itt jellemzően a szülői szerepe a döntő, az ő ráhatásukra a gyermeknek már van egy kialakult képe arról, hogy mivel szeretne foglalkozni, középiskolai tanulmányait pedig az EGYMI gimnáziumi

egységében szeretné folytatni. Azt az észrevételt tettem, hogy a szülők igen nagy nyomást gyakorolnak emiatt a pedagógusokra is, szeretnék ha gyermekük a már megszokott jólismert körülmények között végezhetné további tanulmányait, noha tudják, hogy gyermekük képességei nem érik el azt a tudásszintet ami a középiskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges. A gyermek szabadidejében legszívesebben tableten néz közösségimédia tartalmakat, melynek idejét, mennyiségét és tartalmát a szülők szűrik és korlátozzák .

A megkérdezés mellett az általam vizsgált tanulók részére egy számukra érthetően, egyértelműen megfogalmazott, 15 állítást tartalmazó felmérést is készítettem, (2. táblázat) válaszként egyszerű igen, nem, vagy részben válaszokat kértem tőlük. Megfigyeléseimet a beszélgetéseink és a felmérésre adott válaszaik alapján összegeztem.

2. táblázat
Tanulói motivációs felmérés

	Tanuló I.	Tanuló II.
Szeretek iskolába járni.	igen	igen
Kedvelem a tanáraimat.	részben	részben
Fontos nekem hogy a tanárain mit gondolnak rólam.	részben	nem
Fontos nekem , hogy a diáktársaim mit gondolnak rólam.	igen	igen
A háziadataimat mindig időben elvégzem.	igen	részben
A tanórákat unalmasnak tartom.	részben	nem
A tanórákat érdekesnek tartom.	részben	részben
Betartom az iskola szabályait.	igen	részben
Ha valamilyen feladatot nehéznek találok inkább abbahagyom.	nem	igen
Jól kijövök az osztálytársaimmal.	igen	igen
Tudom mit szeretnék dolgozni felnőttként.	igen	nem
Tudom mit szeretnék tanulni az általános iskola elvégzése után.	igen	nem
A szüleim, tanárain tanácsait mindig megfogadom és hallgatok rájuk.	igen	részben
Mindig igyekszem megfelelni a szüleimnek és a tanáraimnak.	igen	részben
Ha valamilyen feladatot kapok a tanáromtól azt teljesítem.	igen	igen

Az elkészült felmérés alapján elmondható, hogy a megfigyeléseim alatt szerzett tapasztalataim a gyermekekről és a felmérésre adott válaszaik megegyezők.

Mind a két tanuló megegyező válaszokat adott, arra, hogy szeretnek iskolába járni, fontos nekik, hogy a diáktársaik milyen véleménnyel vannak róluk, jól kijönnek osztálytársaikkal és a tanároktól kapott feladataikat szívesen teljesítik. Mind a ketten kedvelik a tanáraik többségét, bizonyos órákat érdekesnek találnak, néhányat nem.

Különböző válaszok születtek arra a kérdésre, hogy fontosak-e nekik a tanáraik véleménye. Egyikőjük válasza az volt, hogy ez csak részben fontos neki, míg a másik tanulónak ez egyáltalán nem fontos. Házi feladatait az I. számú tanuló mindig igyekszik elvégezni míg a II. számú tanuló csak részben tartja ezt fontosnak. A tanórákat az egyik tanuló csak bizonyos esetekben tartja unalmasnak, míg a másik tanuló egyáltalán nem tartja unalmasnak őket.

Az iskolai szabályokat igyekeznek betartani, ez az I. számú tanulónak mindig sikerül, míg a II. számú tanulónak csak részben.

Az I. számú tanulónak már nagyon is van elképzelése arról, hogy mit fog csinálni általános iskolai tanulmányai után és mivel fog foglalkozni felnőtt korában, addig a II. számú tanulónak egyáltalán nincs még kialakult jövőképe ezzel kapcsolatban.

Szüleik, tanáraik tanácsait az I. számú tanuló mindig igyekszik megfogadni azokat és megfelelni neki, a II. számú tanulónak ez csak részben igaz.

A vizsgált tanulókat tanító többségi pedagógusok tanórai munkájának ismertetése, differenciálásuk módjai, eszközei

Célom a közvetlen tapasztalatszerzés volt a pedagógusok tanulásirányítási feladatairól és a tanórai differenciálásról. Az általam megfigyelt tanulókat matematika és mozgásnevelés órán kívül, minden tantárgyból többségi pedagógusok tanítják, így ezeken a tanórákon végeztem megfigyeléseimet az érintett pedagógusok munkájára fókuszálva.

Szaktárgyi és módszertani tudásuknak köszönhetően mind az öt általam megfigyelt pedagógusról elmondható, hogy a differenciálás már rutin feladatként teljesen beépült a munkájukba, tanári attitűdjüknek megfelelően elfogadással fordulnak diákjaik felé, differenciáltan, a fejlettségi szintjüknek megfelelően vonták be őket a tanórai feladatokba, kérdezőtechnikájuk is ehhez igazodott. A tanulókat illetően alapos ismeretekkel rendelkeznek állapotukról és a nekik járó könnyítésekről. Tekintettel vannak egyéni sajátosságaikra, órai feladataikat, számonkéréseiket is ehhez igazítják. A fejlődés alsóbb szintjén megrekedt tanulókat igyekeznek fejlesztő feladatokkal ellátni. Tanulásirányítási feladataikban különböző szervezési módokat is számba vesznek, gyakoriak a pármunkák, projekt munkák, a párokat,

csoportokat a tanulóik tanulási szintjüknek és képességeiknek megfelelően alakítják. Ha szükséges egyénileg vagy két-három fős csoportokban foglalkoznak a lemaradó tanulóikkal, míg a többiek önállóan végzik a tanórai feladataikat. Bár ezeken a tanórákon osztálytársaikhoz hasonlóan a hagyományos tanmenet szerint tanulnak, számonkérésüket mégis más szempontok szerint végzik és azokat másképp is pontozzák. Tanulásban akadályozott tanulók esetében is szívesen és gyakran alkalmaznak IKT eszközöket, melyeknek többsége jellemzően online elérhető alkalmazások, de gyakori az IKT eszközök tanítási-tanulási gyakorlatba történő beépítése az alábbi területeken a felső tagozaton, tanórán és tanórán kívüli foglalkozások keretében:

- Problémamegoldás Blue-Bot robotokkal matematika és életvitel órán
- Programozási ismeretek LEGO® robot matematika biológia, informatika órákon és szakkörökön

Annak érdekében, hogy a digitális módszertannal támogatott tanórák zökkenőmentesek lehessenek az intézmény digitális módszertani asszisztenst foglalkoztat. Előkészíti használatra a kikért eszközöket, szükség esetén új applikációkat, programokat tölt az eszközökre, kezeli a pedagógusok által vezetett eszköz igénylő rendszert. Az igényelt eszközöket a feljegyzett órára előkészíti és átadja használatra.

Elmondható tehát, amennyiben szükséges, a tanulók valamennyi területen olyan IKT eszközökkel dolgozhatnak, amelyek biztosítják a tevékenységekben való önálló részvételt .(3. ábra)

3. ábra
IKT eszközök használata fizika órán

Személyes megfigyeléseimre és a megkérdezéseimre adott pedagógusok válaszaik alapján elmondható, hogy ha az eltérő oktatási módszerek alkalmazása nem is minden esetben tud megvalósulni, a pedagógusok arra törekednek, hogy tanulásban akadályozott tanulóik társaikkal azonos oktatási célok mellett, de eltérő képességeiket figyelembe tartva

ugyanazokat az alapvető ismereteket sajátítsák el, így a tanórákon a legoptimálisabb szinten megvalósulhasson minden diák számára a tudás átadás, ezzel egy időben szem előtt tartva az iskola fő törekvéseit az önállóságra nevelésre.

A pedagógusok elmondása alapján a differenciálás esetenként megterhelő számukra és az arra való felkészülés is sok időt emészt fel, azonban Mozgásjavító Egységes Gyógypedagógiai Intézmény tanítási alapelveinek és inkluzív nevelési szemléletének köszönhetően minden feltétel adott ahhoz, hogy csökkenjenek munkaterheik. IKT eszközök gazdag választéka áll rendelkezésükre, így tanítási módszereik, munkaformáik ezek hiánya miatt nincsenek korlátozva, valamint a tanórákon minden esetben jelen van egy NOKS-os munkatárs is, annak érdekében, hogy a tanóra még gördülékenyebben haladhasson. További könnyebbséget jelent, hogy az iskolában gyakran indítanak különböző tréningeket, kurzusokat, amelyeken sokféle különböző módszereket, stratégiákat sajátíthatnak el, hogy ezáltal elősegíthessék a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek boldogulását az iskolai életben. Mind a hét, általam megkérdezett pedagógus azt vallotta, hogy szívesen tanít sajátos nevelési igényű gyermekeket. A pályakezdő, még tapasztalatlan pedagógusoknak, a támogató szakmai háttérnek, az intézményben működő mentori hálózatnak köszönhetően nem jelent gondot a differenciálás módszereinek elsajátítása sem. Tapasztalatokat szerezhetnek bemutató órákon, munkaközösségi műhelymunkákon, valamint tantestületi tudásmegosztó fórumokon is.

Kérdőíves kutatás kiértékelése

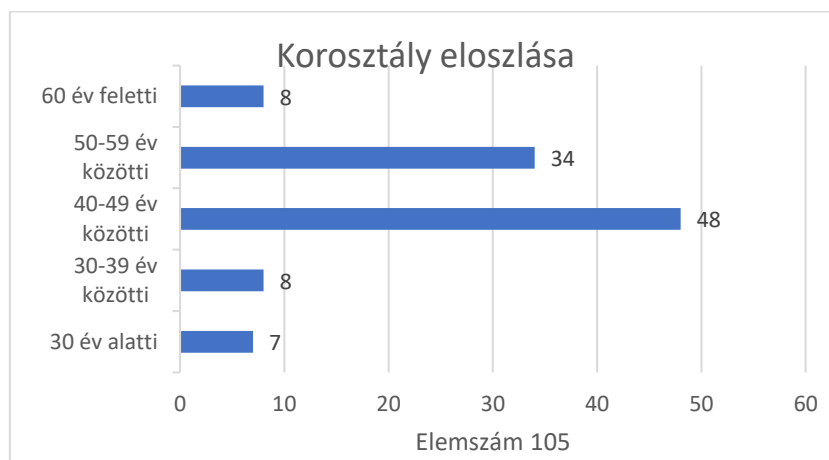
A Mozgásjavító Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézményben szakmai, módszertani szempontból is minden eszköz rendelkezésre áll az inkluzív nevelés megvalósulásához és a többségi pedagógusok differenciált munkavégzéséhez, ismereteik bővítéséhez. Úgy gondoltam kérdőíves kutatást végzek, hogy szélesebb körben is megismerhessem és képet kaphassak más többségi pedagógusok differenciálási ismereteiről és gyakorlatáról is. A kérdőíves kutatást, véletlenszerűen kiválasztott többségi pedagógusok bevonásával végeztem.

A kérdőívet 2024. november elsején tettem közzé és november 31-éig volt elérhető. A kutatást online felületen, Google űrlap készítésével végeztem és szakmai fórumokon tettem közzé. A kérdőívet 111 pedagógus töltötte ki, de csak 105 esetben kaptam minden tekintetben értelmezhető választ, így a többi öt kitöltő válaszadásait kivettem az eredményből.

Demográfiai adatok

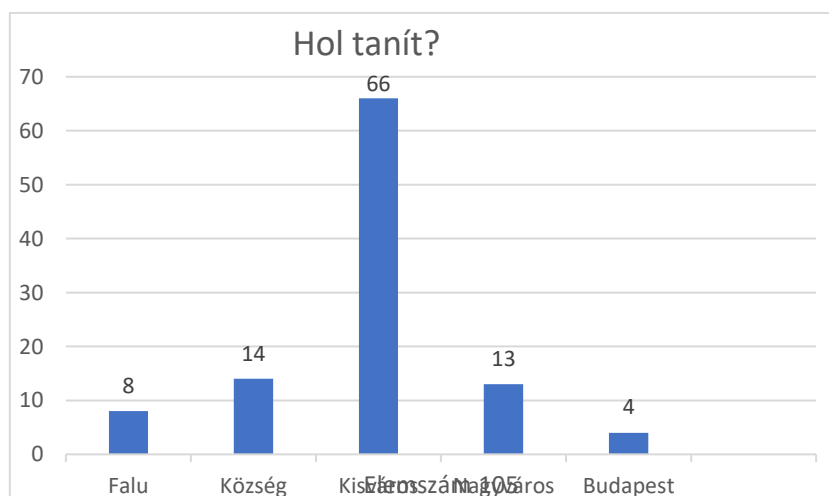
A kérdőív lezárása után, a feldolgozást 105 elem számmal kezdtem meg. 105 darab kitöltött kérdőívet elemeztem, a kitöltők körében mind a 105 esetben női válaszadókról beszélhetünk, férfi egy sem volt a kitöltők között. A Központi Statisztikai hivatal adatai alapján a női és férfi pedagógusok eloszlásának aránya 2023/24-es tanévben 81,6 % a női pedagógusok javára. A kitöltők kiemelkedően a 40 és 60 év közötti korosztályból kerültek ki, fiatal pályakezdők csupán heten adtak választ. (4. ábra)

4. ábra
Demográfiai adatok

A kitöltők körében nagyon nagy számban kisvárosban tanító pedagógusokról beszélhetünk és csak 17 fő adott választ nagyvárosból, vagy a fővárosból.(5. ábra)

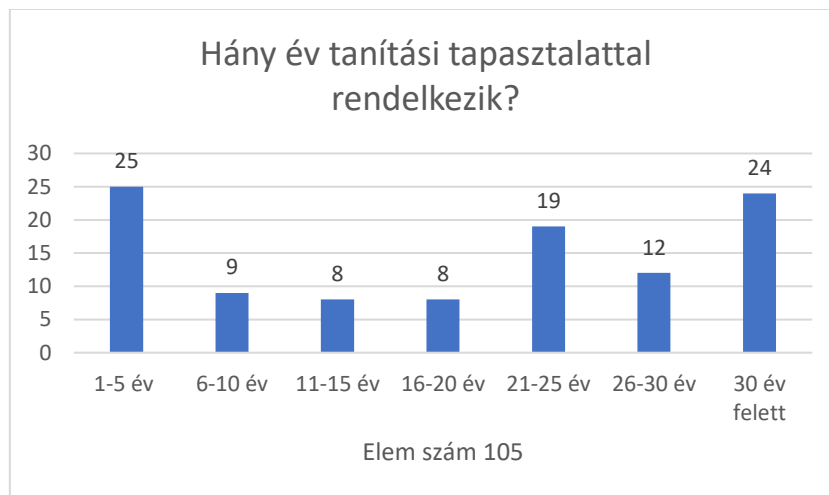
5. ábra
Tanítási helye

Szakmai tapasztalatok , tanítási körülmények

A negyedik kérdés a válaszadók tanítási tapasztalatainak idejére kérdezett rá. (6.ábra)A megkérdezettek közül 25 fő 1-5 év, 9 fő 6-10 év, 8 fő 11-15 év, 8 fő 16-20 év, 19 fő 21-25 év, 12 fő 26-30 év , 24 fő pedig 30 év feletti tanítási tapasztalattal rendelkezik.

6. ábra
Tanítási tapasztalatok

Az ötödik kérdés a válaszadók tanítási területére vonatkozott, figyelemre méltó , hogy a legtöbben jellemzően az általános iskola alsó tagozatán tanító pedagógusok adtak választ.(7.ábra)

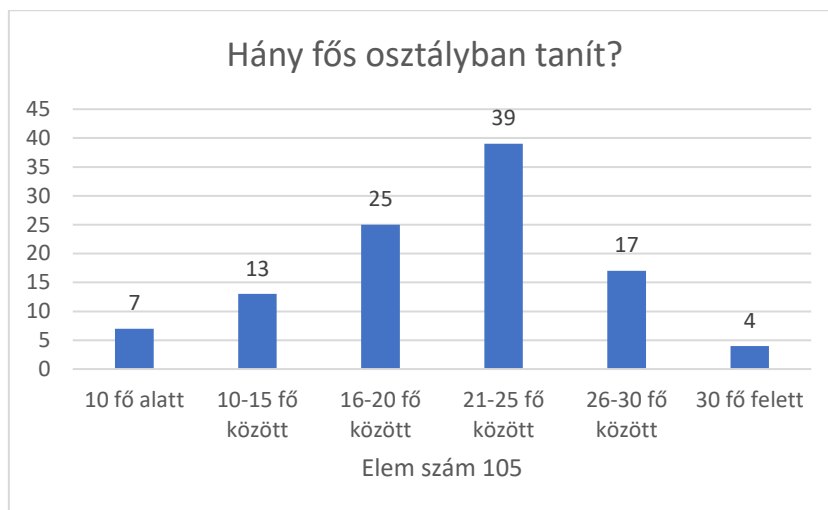
7. ábra
Tanítási terület

A hatodik kérdésben az osztálylétszámra voltam kíváncsi ahol a pedagógus jellemzően tanít. (8. ábra)A válaszadók közül 39-en jelölték a 21-25 fő közötti létszámot , 25 -en pedig a 16-20

fős osztálylétszámot jelölték. A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján a 2023/24-es tanévben az egy osztályra jutó tanulók száma 19,8 fő így elmondható hogy a kitöltők válaszaik közel megegyeznek ezekkel az adatokkal. Elgondolkodtató azonban, hogy a válaszadók közül négyen is jelöltek 30 fő feletti osztálylétszámot.

8. ábra
Osztály létszáma

A pedagógus differenciálási munkáját megkönnyítő tényezők.

A hetedik és nyolcadik kérdést arra vonatkozólag tettem fel, hogy rendelkezésre állnak -e a pedagógusoknak olyan eszközi vagy személyi feltételek, amelyek megkönnyíthetik számára a differenciálást? A kapott válaszokat táblázatba rendeztem.(3. táblázat)

3. táblázat
Differenciálást könnyítő tényezők

	Igen	Nem	Részben
Támogatja-e pedagógiai asszisztens az órai munkáját?	35	50	20
Iskolájában rendelkezésre állnak az IKT eszközi feltételek a speciális oktatáshoz?	74	5	26

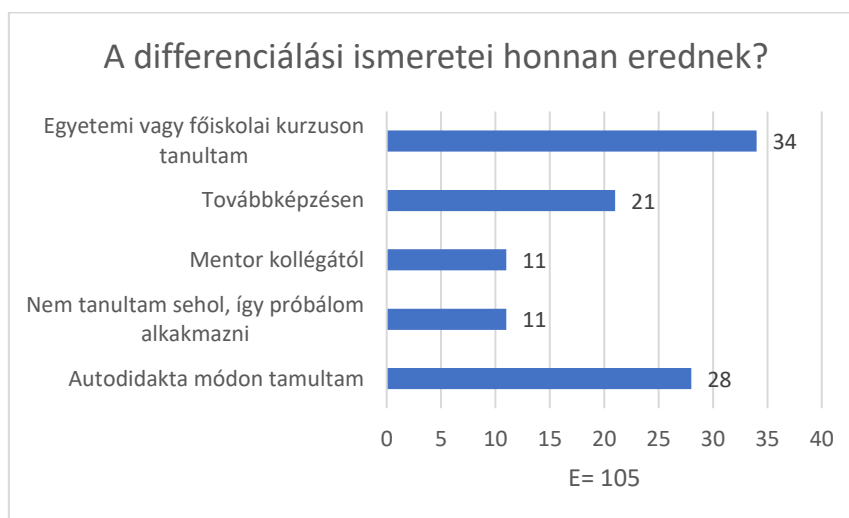
Arra a kérdésre, hogy kap-e a tanórákon a pedagógus asszisztensi megsegítést annak érdekében, hogy a differenciálás a leg optimálisabban megvalósulhasson, a válaszadók több mint fele azt válaszolta, hogy egyáltalán nem kap segítséget a tanórákon, vagy az azokra való felkészülésben, csupán 35 fő az akiknek az órai munkáját segíti NOKS-os munkatárs, hogy hatékonyabban, rugalmasabban végezhesse a munkáját.

A nyolcadik kérdés az IKT eszközök használatának feltételeit vizsgálta azzal kapcsolatosan, hogy rendelkezésre állnak-e a speciális oktatáshoz? A megkérdezettek csaknem háromnegyede válaszolt igennel erre a kérdésre, ami azt tükrözi számomra, hogy napjainkban már nagyon sok ilyen digitális taneszköz áll a pedagógusok rendelkezésére, amiből válogathatnak.

Differenciálási ismeretek, stratégiák, azok esetleges nehézségei, befolyásoló tényezők.

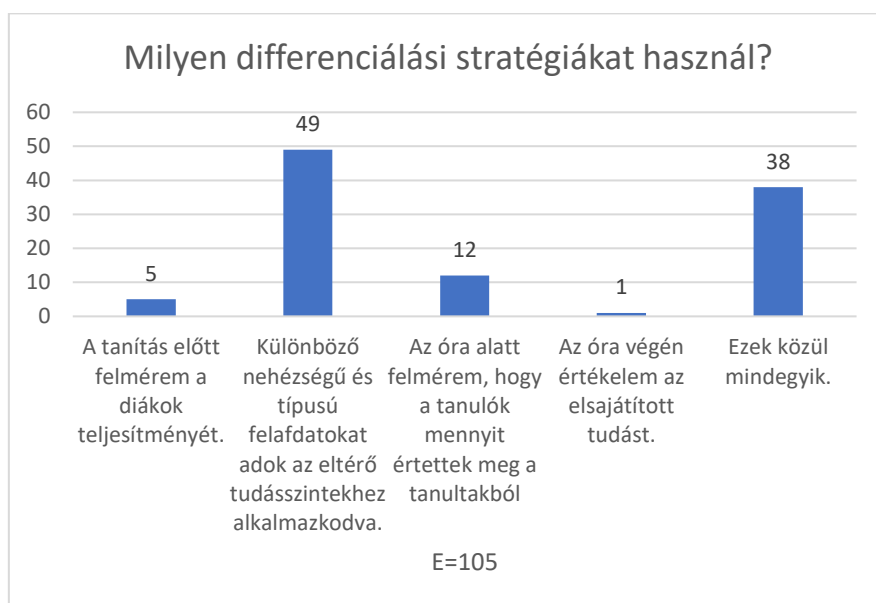
A kilencedik kérdésben arra vártam válaszokat, hogy a pedagógusok hogyan tettek szert differenciálási ismereteikre? A válaszok eloszlásából kitűnik, hogy a pedagógusok a maguk lehetőségeikhez igazodva, sokféle formában igyekeznek, elsajátítani differenciálási ismereteiket. (9. ábra)

9. ábra
Differenciálási ismeretek

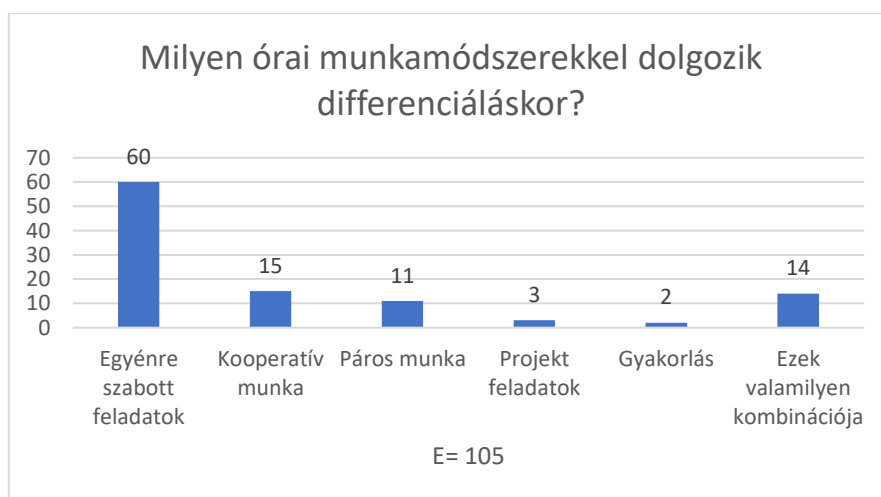
A tizedik kérdésben a többségi pedagógusok differenciálási stratégiáinak módját kérdeztem. A kérdésre a válaszadók fele a különböző nehézségű feladatok adását jelölte meg, a második legtöbb jelölést pedig az a válasz kapta, amelyik sokféle differenciálási módszerek összességét jelöli meg. Ez arra utal számomra, hogy a pedagógusok tudása sokrétű, sokféle differenciálási stratégiát ismernek és alkalmaznak munkájuk során. (10. ábra)

10. ábra
Differenciálási stratégiák

A tizenegyedik kérdés az órai munkamódszerekre kérdeztem rá. A legtöbben, hatvanan egyénre szabott feladatokkal differenciálnak, de 14 válaszolták, hogy többféle munkamódszert is alkalmaz az órai feladatvégzések alkalmával. (11. ábra)

11. ábra
Tanórai munkamódszerek

A felmérésben szereplő 6 állítást egy ötfokozatú skálán kellett értékelniük a válaszadóknak, ahol az 5: teljes mértékben egyetért, 4: többnyire egyetért, 3: közepesen ért egyet, 2: inkább nem ért egyet, 1: egyáltalán nem ért egyet. Az állításokra adott értékeléseket táblázatba rendeztem. (4. táblázat) A differenciálás okozta nehézségeket, annak hatékonyságát befolyásoló tényezőket igyekeztem feltérképezni az általam tett állításokkal.

4. táblázat
Differenciálás okozta nehézségek

	Egyáltalán nem ért egyet.	Inkább nem ért egyet.	Közepesen ért egyet.	Többnyire egyet ért.	Teljes mértékben egyet ért.
A differenciálás miatt leterheltek érzem magam	11	13	28	33	20
A differenciálás túl sok felkészülési időt igényel.	7	16	24	31	27
Birtokában vagyok annyi és olyan szintű pedagógiai tapasztalatnak, hogy képes vagyok a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésére, oktatására.	11	20	28	24	22
Szívesen tanítok, tanítanék sajátos nevelési igényű gyermekeket.	31	15	26	14	19
Szükségesnek tartanám a módszertani segítség nyújtást a tanórai differenciáláshoz.	4	7	17	22	55
Szívesen részt vennék olyan továbbképzésen, ahol bővíthetem módszertani ismereteimet.	8	4	18	19	59

A tizenkettes kérdésre adott válaszok alapján ötvenhárom pedagógusnak inkább megterhelést jelent a differenciálás

A tizenharmadik kérdésre adott válaszok alapján a pedagógusok nagytöbbsége szerint a differenciálásra túl sok felkészülési időt igényel.

A tizennégyes kérdés válaszaiból kiderül, hogy a pedagógusok nagyon eltérő eloszlásban gondolkodnak felkészültségükről, tapasztalataikról a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésével és oktatásával kapcsolatban.

A tizenötös kérdés válasza azt mutatják, hogy a válaszadók közül a legtöbb többségi pedagógus nem szívesen tanít, vagy tanítana sajátos nevelési igényű gyermeket és az összes válaszadó közül csak tizenkilenc gondolja úgy, hogy szívesen vállalkozik erre a feladatra.

A tizenhatos kérdésre adott válaszok alapján a pedagógusok több mint fele, ötvenöt kitöltő szükségesnek tartaná a módszertani segítségnyújtást a differenciáláshoz, csupán négy kitöltő gondolta úgy, hogy az Ő esetében erre nincsen szükség.

A tizenhetes kérdés válaszadói közül ötvenkilencen jelölték azt, hogy szívesen részt vennének továbbképzésen ismereteik bővítésének érdekében, nyolcan nem érzik szükségét hasonló lehetőségnek.

3.2. A kutatási kérdések megválaszolása

Az intézmény szakmai dokumentumaiban hogyan jelenik meg a tanulásban akadályozott gyermekek inkluzív oktatása?

Az iskola inkluzív nevelési szemlélete az intézményi alapdokumentumokban, a Szervezeti és működési szabályzatban található jogszabályok alapján és a Pedagógiai Programja alapján úgy valósul meg, hogy a gyermek készségeiknek megfelelően dönthetnek az ellátás különböző szinterei között, ez a választási lehetőség abban nyilvánul meg, hogy hagyományos osztálycsoportban, diáktársaikkal együtt vagy külön, kis létszámú csoportokban vesznek részt fejlesztésen.

Cél az egyéni képességeik korai felismerése, ezek erősítése, kiemelkedő képességeik fejlesztése tehetséggondozás útján.

Minden életkorban biztosítják tanulóiknak, hogy adottságaikat, képességeiket művészetekben, tanulmányaikban, sportban, tanórán kívüli tevékenységekben is erősíthessék és bemutathassák. Kollaboratív, digitális és projektpedagógiai módszerekkel az élethosszig tartó tanulás lehetőségét, a kulcskompetenciák fejlesztését és a későbbiekben a munkaerőpiacon való elhelyezkedés esélyeinek növelését tűzték ki célul a gyermekek képességeihez és készségeihez igazodva.

Az inkluzív nevelés részeként a gyermekek mindennapos mozgásnevelése is fontos szempont, mozgásszervrendszerük optimális szintre emeléséhez, megtartásához, állapotuk szerinti legmagasabb mozgásos alkalmazkodó képesség kialakításához.

Kommunikációs fejlesztéssel a társadalmi integráció előkészítését, az önrendelkezés, az önállóság kialakítását, a társadalmi szerepek gyakorlásának lehetőségét. A kommunikációs képességek fejlesztése magában foglalja a kommunikáció minden területét, de emellett az egyéni igényeknek megfelelően kiegészül egyéb terápiás módszerek, eljárások alkalmazásával.

A felső tagozaton tanító szaktanárok képesek-e a tananyag differenciált oktatására igazodva a tanulók eltérő sajátosságaihoz?

Az Intézmény felső tagozatán tanító többségi pedagógusok többsége, bár nem tanulta egyetemi képzésben, az iskolai tudás megosztó mentorhálózatnak, továbbképzéseken szerzett tudásnak, korábbi differenciálási tapasztalatának köszönhetően sikerrel alkalmazza a differenciálási stratégiáit.

Ha az eltérő oktatási módszerek alkalmazása nem is minden esetben tud megvalósulni, a pedagógusok arra törekednek, hogy tanulásban akadályozott tanulóik társaikéval azonos oktatási célok mellett, de eltérő képességeiket figyelembe tartva ugyanazokat az alapvető ismereteket sajátítsák el.

Milyen módszerekkel végzik a differenciálást?

A pedagógusok a tanuló egyéni képességeit felmérve, azokhoz igazodva meghatározzák a tanulók tanulási stílusát, fejlettségi szintjüknek megfelelően vonják be őket a tanórai feladatokba, gyakran alkalmaznak pármunkát, projekt munkát, szívesen alkalmaznak IKT eszközöket. Tudásszámadáskor a tanulók eldönthetik, hogy szóban vagy írásban szeretnének felelni. Bár ezeken a tanórákon osztálytársaikhoz hasonlóan a hagyományos tanmenet szerint tanulnak, számonkérésüket mégis más szempontok szerint végzik és azokat másképp is pontozzák. Több időt biztosítanak számukra, kaphatnak asszisztensi segítséget az írásbeli feladatok értelmezéséhez.

Milyen szinten van a tanulásban akadályozott gyermekek tanulási motivációja?

Az általam vizsgált intellektuális képességzavarral élő gyermekek tanulásmotivációja megfigyeléseim alapján gyenge , vagy igen gyenge , melyet számtalan tényező befolyásol, ezek közül leginkább fontosnak találtam kiemelni a stabil családi háttérkörülmények meglétét , vagy épp annak hiányát. A leg jelentősebb szerepe talán ennek mutatkozott a diákok iskolai motivációjában.

3.3. Következtetések és javaslatok

Úgy gondolom a tanulási kudarcoknak kitett, gyenge motivációjú tanulók önismeretük, önértékelésük és tanulási motivációjuk fejlesztése érdekében tett intézkedésekkel, például fejlesztő értékelésekkel, kudarc kezelési stratégiák tanításával esetleg mentorálással, a pedagógusok még jobban elősegíthetnék, hogy tanítványaik továbbtanulásra kész, önmagukkal elégedett diákokká váljanak.

Tapasztalataim alapján a szabadidő hasznos eltöltésére még több figyelmet lenne szükséges fordítani , mert a tanulók érdeklődési köre nagyon beszűkült, csak igen kevés dolog van, amit a szabadidejükben szeretnek csinálni, ami alig terjed tovább a szociális média tartalmak nézésénél telefonjaikon. Nem tartanak fent személyes kapcsolatot kortársaikkal, nem nagyon, vagy csak nagyon ritkán kötelezően ajánlott iskolai keretek között vesznek részt kultúr-programokon. Érdeklődési körnek megfelelő szakkörökből, iskolán kívül szervezett szabadidős programokból, társas kapcsolati kultúra építésére alkalmas programokból nincs hiány az intézményben, azt kellene valahogy elérni, hogy a tanulók kényszer nélkül, önszántukból részt vegyenek ezeken a lehetőségeken is. Olyan meghatározó élményekre van szükségük, amely sok impulzust ad, ezzel is felkeltve az érdeklődést, növelhető a motiváció. Tudom jól, hogy több száz gyermek számára egyaránt izgalmas és érdekes foglalkoztatást találni és megszervezni

jóformán képtelenség, de év eleji igény felmérések után bevezethetnének más olyan izgalmas , új programelemeket, amelyek a délutánok értelmes eltöltését szolgálják az iskolában.

A többségi pedagógusok mentorálását a gyógypedagógiai intézményben jó ötletnek tartom. Én magam a visszajelzésekből arra következtetek, hogy sokan szívesen vennének részt munkahelyi tudásmegosztó workshopokon, tréningeken, hogy ismereteiket a differenciálásról kibővíthessék, képzetebbnak érezzék magukat.

Ennek tükrében javasolnék talán egy „Új belépő tréninget” azoknak a kezdő többségi pedagógusoknak akiknek a tanulásban akadályozott gyermekek differenciálása még nem épp rutinfeladat, vagy ha nincs meg bennük, de szükséges lenne, ezen az úton szert tehessenek a differenciáláshoz szükséges pedagógiai szemléletre.

4. ÖSSZEGZÉS

Vizsgálódásaim elsődleges célja az volt, hogy képet kapjak arról, hogy Mozgásjavító Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézményben miként valósul meg az inkluzív nevelés, tanulásban akadályozott intellektuális képességzavarral élő mozgáskorlátozott gyermekek esetében valamint, az őket tanító többségi pedagógusok számára jelent-e nehézséget differenciálásuk és milyen differenciálási gyakorlatot követnek. Az általam megfigyelt tanulók és diákok minden esetben segítőkészek mutatkoztak, készségesen feleltek kérdéseimre, nagy mértékben elősegítve ezzel a munkámat.

Hamar kiderült számomra, hogy az iskola támogató szemléletét nem csak az infrastruktúra, de a pedagógusok munkája is hűen tükrözi, jelen van szakértelmükben, együttműködő, segítő szándékuk megnyilvánulásaként is. Konkrét információkat azonban a hivatalos iskolai dokumentumok tanulmányozásával szereztem. Ez alapján elmondható, az általános iskolai intézményegység, módszereit, életét, személyi és eszközi feltételeit messzemenőig úgy alakította, hogy mint befogadó iskola, minden érintett gyermek szükségletét a legmagasabb szintig kielégítse.

A pedagógusok tanórai munkáját két hétig szándékoztam megfigyelni, csak az Ő munkájukra fókuszálva, de munkakörülményeiket, magas szintű, régóta gyakorlott módszereiket munkatapasztalatukat látva erre kevesebb idő is elégnek mutatkozott. A vizsgálatom végére világossá vált, hogy ha az eltérő oktatási módszerek alkalmazása nem is minden esetben tud megvalósulni, a pedagógusok törekednek arra, hogy tanóráikon a legoptimálisabb szinten adaptálják a tananyagot minden diák számára. Differenciálási szokásaik nagyon eltérnek, elmondható, hogy szakmai, módszertani, munkatapasztalati, eszközi erősségeiket kiaknázva a hagyományos tanulásszervezés módszerein túlmutatva törekszenek a differenciálás megvalósítására.

Azért, hogy szélesebb körben is megismerjem többségi pedagógusok differenciálási gyakorlatát, más véletlenszerűen kiválasztott pedagógusokat is megkérdeztem kérdőíves formában. A válaszadások alapján világossá vált, hogy a pedagógusok differenciálási szokásai nagyon eltérőek, sokrétűek, módszereiket rengeteg tényező befolyásolja.

Nagy kihívást jelentett a gyermekek megfigyelése is, hat összefüggő tanítási hetet terveztem eltölteni a tanóráikon, hogy átlássam milyen tanulási technikáik vannak, hogyan valósul meg inkluzív nevelésük, de a hat hétből végül is nyolc lett, a tanulói megbetegedések és ebből adódó iskolai hiányzások miatt. Ennek okán egy gyermek vissza is lépett a vizsgálatból, mert nem

tervezett műtéti beavatkozást végeztek el rajta így hosszabb távon kiesett az iskolából. A tanulók körében végzett megfigyelésem célja az volt, hogy egy tantárgy teljes témakörének átvételét végig kísérhessem és a témazáró dolgozat alapján vonhassam le következtetéseimet. Sajnálattal tapasztaltam, hogy az általam megfigyelt diákok nem minden esetben tudják kihasználni az iskolájuk adta rendkívüli lehetőségeket, aminek fő okaként az iskolai motivációjuk hiányát nevezném meg.

Céлом volt az intellektuális képességgavarral élő diákok tanulásmotivációjának vizsgálata, melyet egy komplex teszt kitöltésével terveztem megvalósítani, de megfigyeléseim és a gyerekekkel folytatott beszélgetéseim alapján végül arra jutottam, hogy egy sokkal egyszerűbb módon elkészített kérdezői formát kell alkalmaznom annak érdekében, hogy biztosan megértsék a kérdéseket és értékelhető, releváns válaszokat kapjak tőlük.

Úgy gondolom kutatásom kérdéseire minden esetben választ kaptam, de egy hosszabb távú megfigyeléssel még több adatot nyerhettem volna, erre sajnos idő hiányában és a tanulók egészségügyi körülményei miatt nem volt több lehetőségem. Ha újra kezdeném igyekeznék több gyermeket bevonni a vizsgálatba. Először nem tudtam hogyan fog működni két gyermekkel a vizsgálat, de végül a véletlen úgy hozta, hogy két nagyon eltérő tudásszintű, érdeklődésikörű, motivációjú, nagyon különböző szociális helyzetű tanulóval dolgozhattam. Ezek a különbségek végül jó összehasonlítási alapnak bizonyultak, következtetéseim levonásához, hasznos volt számomra mind a két féle helyzetet megismerni, feltárni az okozati összefüggéseket.

IRODALOMJEGYZÉK

- Bánfalvy, C. (2009). A fogyatékos emberek iskolai integrációjáról. *Esély*, 3. Letöltés dátuma: 2024. Május 14
- Booth, T., & Ainscow, M. (2011). *Inklúziós index*. Békéscsaba: : Kolorprint Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft.
- Csányi, Y. (2000. V 1997). *A speciális nevelési szükségletű gyermekek és fiatalok integrált nevelése-oktatása*. (D. I. Sándor, Szerk.) Budapest, Magyarország: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskola.
- Dr. Forray R., K., & Dr. Varga, A. (2011). *Inklúzió a felsőoktatásban*. Letöltés dátuma: 2024. Május 10, forrás: Pécsi Tudományegyetem Bölcsésztudományi Kar: https://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/inkluzio_a_felsooktatasban/infoblokk.html
- Fromm, E. (2020. 04 07). *A szeretet művészete*. Budapest: GABO.
- Estefánné Varga, M., & Dávid, M. (2013). *SNI tanulók támogatása IKT eszközökkel*. Letöltés dátuma: 2024. 04 29, forrás: Magyar Elektronikus Könyvtár: <https://mek.oszk.hu/14000/14028/pdf/14028.pdf>
- Földes, J., Markó, M., & Vásárhelyi, G. (2003). *Száz esztendő a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában*. Budapest: Nadas Pál. Letöltés dátuma: 2023. 12 4, forrás: <https://www.kmmk.hu/a-korhaz-tortenete/>
- Gál, É. (2000). *A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában*. (S. Dr. Illyés, Szerk.) Budapest: Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar.
- Heacox, D. (2006). *Differenciálás a tanításban, tanulásban*. Budapest: Szabad Iskolákért alapítvány.
- Krausz, A. (2022. Június 6.). Az integráció és az inklúzió elmélete és gyakorlata. *Gyógypedagógiai szemle*, old.: 79.
- Mesterházi, Z., & Szekeres, Á. (2023). *A nehezen tanuló gyermek iskolai nevelése*. Budapest: ELTE Bárczi G. Gyógypedagógiai Kar. Letöltés dátuma: 2023. 12 07 [mozgasjavito.hu/bemutakozas/intezmenyi-alapdokumentumok/](https://www.mozgasjavito.hu/bemutakozas/intezmenyi-alapdokumentumok/). (2022. Szeptember 1). Letöltés dátuma: 2024. 05 12, forrás: Mozgásjavító EGYMI : <https://www.mozgasjavito.hu/>
- Németh, M. (2008). *A leggyakrabban használt IKT eszközök működése, helyes használata. Balesetvédelmi és munkavédelmi ismeretek*. Letöltés dátuma: 2024. április 19, forrás: Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal: www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_merési_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/3_1283_024_110131.pdf
- Perlusz, A. (2020). *Hogyan igazodhatunk jól tanulóink eltérő sajátosságaihoz? Tantervi és módszertani útmutató füzetek*. Eger. Letöltés dátuma: 2024. 05 18

Sajátos nevelési igényű tanulók oktatási irányelve. (dátum nélk.). Forrás: Oktatási Hivatal:
<https://www.oktatas.hu>

Schmehl, J. (2008). *Az értelmi fogyatékosok nevelésében, oktatásában, fejlesztésében alkalmazott eljárások.* Letöltés dátuma: 2024. április 28, forrás: Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal:
https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetencia_k_meresi_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/3_1284_007_101030.pdf

Vida, G. (2015). Az oktatási inklúzió eredete és hazai értelmezése. *Educatio*, 107.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra Intellektuális képességzavarral élő tanulók létszámának alakulása	17
2. ábra Matematika témazáró dolgozat.....	23
3. ábra IKT eszközök használata fizika órán	26
4. ábra Demográfiai adatok	28
5. ábra Tanítási helye	28
6. ábra Tanítási tapasztalatok	29
7. ábra Tanítási terület.....	29
8. ábra Osztály létszáma	30
9. ábra Differenciálási ismeretek	31
10. ábra Differenciálási stratégiák	32
11. ábra Tanórai munkamódszerek.....	32

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat Diákok tanórai megfigyelése	21
2. táblázat Tanulói motivációs felmérés	24
3. táblázat Differenciálást könnyítő tényezők.....	30
4. táblázat Differenciálás okozta nehézségek	33

NYILATKOZAT

Négyesi-Nagy Viktória (TDJMOG) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Kaposvár, 2025. 04. 14.

belső konzulens

---

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Négyesi-Nagy Viktória
A Hallgató Neptun kódja: TDJMOG
A dolgozat címe: Tanulásban akadályozott gyermekek inkluzív nevelése a Mozgásjavító Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézményben
A megjelenés éve: 2025
A konzulens intézetének neve: Neveléstudományi Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Gyógypedagógiai Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

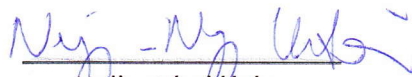
A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2025 év április hó 13 nap

Hallgató aláírása